

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)

МАТЕРІАЛИ
V Міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

31 березня – 2 квітня 2021 року

Том 1

ХАРКІВ
2021

ЗМІСТ

Секція І

Вектори розвитку педагогічної науки: методологія, історичний і компаративний дискурс	9
Балацінова А. Д. Ігнатій Петрович Козачинський – член ради при попечителі київського навчального округу з управління фондушевеними справами	9
Барабус А.А., Васютіна Т. М. Структура громадянської компетентності особистості та підходи до її формування у педагогічній теорії і практиці	12
Беляєв С. Б. Еволюція методологічних підходів у розробленні освітньо-професійних програм підготовки фахівців	15
Борисенко Н. О. Нове і традиційне у вихованні майбутнього вчителя	19
Го Іцзян Тенденції модернізації музично-педагогічної освіти в сучасному Китаї	22
Завгородня Т. К. Персоналістичний дискурс історико-педагогічних досліджень	25
Золотухіна С. Т. Єдність навчання і виховання – умова формування особистості фахівця	28
Князян М. О., Князян Р. Х. Теоретичні засади інновації загальної середньої освіти в Польщі	32
Кузнецова О. Ю., Троцько А. В., Штефан Л. А. Мета, завдання та функції театральної педагогіки як науки	35
Лунаренко С. Є. Дитинство та розвиток дитини з точки зору різних наукових підходів і теорій	39
Малихін О. В., Арістова Н. О. Актуальні питання післядипломної освіти вчителів в умовах непрогнозованих впливів (пандемія COVID-19): трансформація людських цінностей	42
Мельник В.А., Васильєва О.А. Теоретичний аналіз наукових позицій про пізнавальну самостійність дітей	45
Пісоцька М. Е., Кадашевич К. О. Індивідуалізація навчання учнів класичній хореографії у середніх спеціальних навчальних закладах України: історико-педагогічний аспект	48
Тарарак О. В., Тарарак М. Ю. Формування художньо-естетичної культури особистості в системі освіти Німеччини	51

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

ISBN 978-617-7886-20-3

Редакційна колегія:

Золотухіна С. Т. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лунаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Твердохліб Т. С. – д-р пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лазарєва О. М. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Дейниченко Г. В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол №2 від 10.03.2021 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). У 2 томах. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : «Мітра», 2021. Т.1. 313 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Видано за рахунок авторів.

ISBN 978-617-7886-20-3

© Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2021

Тарарак Н.Г.	
Організація методичної роботи в закладах дошкільної освіти: ретроспективний аналіз	56
Ткачова Н. О., Щепликіна Т. А.	
Онтопедагогіка: суть і місце в системі наукових знань	60
Чжан Хао, Юр'єва К. А.	
Китайські педагоги про роль народної музики у вихованні дітей дошкільного віку	64
Чжан Ян, Цін Шен	
Розвиток ідей музичного виховання в педагогічних концепціях Е. Жак-Далькроза і З. Кодая	67
Чжао Бейбей, Юр'єва К. А.	
Мультимедіа в художній освіті китайських школярів і проблема медіа освітньої компетентності вчителів (міжнародний досвід)	70
Куліченко А. К.	
Медичний факультет університету Меріленда: передумови створення та витоки інноваційної діяльності у 19 столітті.	73
До Цзінсюй, Го Цзяфей	
Формування підприємницьких здібностей студентів в університетах КНР	77
Чжан Ювень.	
До питання формування полікультурної компетентності у студентів китайських університетів.	80
Секція II	
Дистанційна освіта: психолого-педагогічний базис, моделі, технології, ресурси	84
Акімова О. М. Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до супроводу дистанційного навчання учнів з особливими освітніми потребами	84
Андрійчук (Радиш) Н. Б., Гвоздій С. П.	
Використання дистанційних ресурсів при вивченні біології людини у загальноосвітній школі	87
Білик В. М., Довгопола М. О., Мазур Д. С.	
Дистанційне навчання. Проблеми та переваги.	91
Довженко Т. О., Небитова І. А.	
Дистанційне навчання як інноваційна форма професійної підготовки сучасного вчителя початкових класів.	94
Дорош Т. Л., Дорошенко В. В.	
Формування творчої самостійності майбутніх учителів музики в дистанційному процесі	97
Доценко С. О., Чепелєв О. О.	
Організація самостійної роботи здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання	101

Список використаних джерел

1. Delen E., Liew J. The use of interactive environments to promote self-regulation in online learning: a literature review. *European Journal of Contemporary Education*. 2016. Vol. 15 (1). P. 24-33.
2. Farahmand Sh. et al. Distance learning can be as effective as traditional learning for medical students in the initial assessment of trauma patients. *Acta Medica Iranica*. 2016. Vol. 54 (9). P. 600-604.
3. Gemmell I., Harrison R., Clegg Ju., Reed K. Internationalisation in online distance learning postgraduate education: a case study on student views on learning alongside students from other countries. *Innovations in Education & Teaching International*. 2015. Vol. 52 (2). P. 137-147.
4. Голушко Т. Особенности самореализации студента вуза в условиях изменяющейся информационной среды. *Гаудеамус*. 2016. Т. 15. № 1. С. 26-30.
5. Королева А. Особенности критического мышления студентов гуманитарных специальностей. *Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки*. 2013. № 7(123). С. 148-156.
6. Шаршов И., Макарова Л. Взаимодействие субъектов образовательного процесса в вузе как фактор повышения качества высшего образования. *Гаудеамус*. 2013. № 1(21). С. 92-96.
7. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? URL: <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazjuje>.
8. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 27-28. С. 181.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Дорош Т. Л.

кандидат наук, професор

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

Дорошенко В. В.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

У статті розглянуто проблеми розвитку творчої самостійної роботи майбутніх учителів музики в дистанційному процесі. Зазначено, що методика цієї роботи передбачає застосування нових інформаційних технологій. Надано технічні прийоми, що сприятимуть формуванню творчої самостійної роботи майбутнього фахівця та позитивно впливатимуть на його розвиток.

Ключові слова: майбутній учитель музики, творча самостійність, дистанційний процес.

The article is devoted to the problems of development of creative independent work of future music teachers in the distance process. The methodology of this work involves the use of new information technologies. These techniques will help to form a creative independent work of the future specialist and will positively influence his development.

Keywords: *future music teacher, creative independence, distance process.*

У системі підготовки майбутніх учителів музики особливого значення набувають питання щодо організації пізнавальної діяльності здобувачів освіти, їх самостійної роботи та наукової творчості, здатність до навчання впродовж усього життя.

У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в значній мірі вибирати зміст, темп, характер своєї самостійної роботи. Ця проблема набула важливе місце в працях дослідників (Н. Аніщенко [1], З. Дубового [2], С. Малихіної [3], М. Фіцули [4] та інших), які розглядають самостійність не лише як невід'ємну характеристику всього освітнього процесу, а й як важливу якісну рису особистості.

Так, М. Фіцула наголошує, що в процесі самостійної роботи відбувається самоосвіта здобувача освіти, яка сприяє поглибленню, розширенню й більш міцному засвоєнню знань. На думку автора, основним засобом самоосвіти є самостійне вивчення та опрацювання різноманітних джерел, засвоєння різнобічної інформації, що вимагає від учасників освітнього процесу певної цілеспрямованості, дисциплінованості, значних вольових зусиль, уміння зосереджувати увагу на об'єктах дослідження, користуватися різними видами пам'яті тощо [4, с. 92].

З. Дубовий також акцентує увагу на набутті в ЗВО навичок самоосвіти, які не лише є підґрунтям для самостійності майбутніх учителів, а й спонукою до розв'язання в майбутньому питань організації самоосвіти, розвитку самостійності майбутніх учнів, яких сучасні здобувачі освіти будуть навчати музично-творчій діяльності [2, с. 50].

С. Малихіна констатує, що самостійність суб'єкта спирається на сформовану систему засобів діяльності, завжди предметна й особистісно спрямована, опосередкована активністю та вольовими зусиллями індивіда, володіє поліфункціональністю в застосуванні засобів самостійної діяльності, забезпечуючи її продуктивність та ефективність [3, с. 170].

Зазначимо, що характерною особливістю самостійності є вміння людини ставити перед собою конкретні завдання й самій знаходити шляхи їх виконання, брати на себе відповідальність.

Якщо говорити про методику творчої самостійної роботи в дистанційному процесі, то вона передбачає застосування нових інформаційних технологій, які включають супутникове телебачення, комп'ютерні мережі, мультимедіа тощо. При цьому звертається увага на розвиток стійких творчих інтересів, цілеспрямований творчий пошук у процесі виконання творчих завдань, під час яких здобувач освіти перетворюється на допитливого пошукача.

Для формування творчої самостійної роботи майбутніх учителів музики корисно знати технічні прийоми, які зберігаються як в аудиторному, так і в дистанційному процесах, серед них:

1. Проаналізуйте свою самостійну роботу, виявіть сильні та слабкі сторони. Які Ви маєте перешкоди в цій роботі? Які з них найчастіше повторюються?

2. Не уникайте відповідальності при самостійній роботі. Умійте продемонструвати Вашу плідну та зосереджену одноосібну роботу (без сторонньої допомоги). Цього можна досягти наполегливій праці, активним діям.

3. Будьте уважні. Пам'ятайте рекомендації, які отримали від викладача під час індивідуальних музичних занять.

4. Умійте зосереджуватись на коротких елементах для відпрацювання нотного тексту. Це вимагає свідомих зусиль (важко довгий час знаходитись у такому стані). Не дозволяйте Вашим думкам «блукати».

5. Прагніть зрозуміти не лише авторський текст музичного твору, а й Ваші особистісні почуття на музику композитора. У спілкуванні з музикою Ви отримуєте цілісний образ світу, а не окремі характеристики образів.

6. Умійте бути спостережливим. Стежте за розвитком музичної тканини, помічайте гармонічні зміни в тексті, звертайте увагу на пластичне інтонування фраз, нотний, графічний запис, які дають змогу краще зрозуміти музику, швидше її запам'ятати.

7. Знайдіть необхідну інформацію про музичний твір, що виконуєте, спробуйте диференціювати його звучання, зрозуміти смислове значення музичної мови тощо.

8. Прислухайтеся до самого себе. Сприймання музики буде найефективнішим, якщо включаються не лише слухова активність, а й зорова, моторна. Пам'ятайте, що музика вимагає свого розуміння знань, життєвого й художнього досвіду, що, безумовно, впливає на розвиток особистості. Духовне зростання майбутнього вчителя здійснюється не «автоматично», не як безпосередній наслідок контакту з тим чи іншим твором, а в тривалій, напруженій духовно-практичній діяльності [1 с. 65].

9. Умійте визначати та планувати свою самостійну роботу для подальшого власного розвитку.

Ці прості, але досить ефективні прийоми дозволять майбутнім фахівцям постійно залучатися до музичної сфери в час свого дозвілля, спілкуватися з музикою поза межами аудиторних занять, що сприятиме розвитку культурної, творчої особистості.

Творча самостійна освітня діяльність майбутніх учителів музики здійснюється в дистанційному режимі під час підготовки до індивідуальних музичних занять. Так, наприклад, у процесі самостійного опрацювання музичного матеріалу (К. Черні. Етюд, До мажор) здобувач освіти реалізовує ряд творчих завдань: здійснює гармонічний аналіз твору, добирає зручну аплікатуру, відпрацьовує технічні вправи, звертає увагу на цілісне відтворення музичних фраз, динамічні нюанси тощо.

Технічні пасажі відпрацьовуються різними вправами: гра подвійними нотами з активним відтворенням кожного звука, із зупинками на підкладанні

першого пальця тощо. Під час виконання цих вправ краще засвоюється музичний матеріал, накопичуються нові знання, що допомагають вирішити конкретні завдання, розв'язати проблемні питання.

У п'єсі сучасного українського композитора О. Іванька «Гумореска» ефективність самостійної роботи майбутнього вчителя музики відбувається під безпосереднім методичним керівництвом викладача. На індивідуальних музичних заняттях надається відповідна інформація для самостійного опрацювання джерел, чіткі методичні вказівки щодо виконання музичного твору, також передбачається консультування здобувача освіти.

Цілком природно, що при ознайомленні з композицією під назвою «Гумореска» перш за все, виникає бажання виявити змістові риси гумору. Гумор, як відомо, є різновидом комічного, естетичною категорією, що відтворює людські недоліки в смішному вигляді. Специфікою художнього образу цієї п'єси є вигадливість її музичного характеру. Гостро підкреслена ритміка, примхливі тріолі на слабкій долі, великі стрибки в лівій руці (більше октави) надають музиці стрімкий, блискавичний рух. Середню частину п'єси автор збагачує танцювальними ритмами, секвенціями, останні три такти є власне кодою, яка урізноманітнюється динамічними нюансами (*mp-pp-ff*).

Із огляду на це, ми можемо говорити про пошук нових підходів у самостійній роботі здобувача освіти, де здійснюється творча розумова діяльність, що сприяє професійному розвитку майбутнього фахівця. Організована в такий спосіб самостійна робота вимагає від виконавця значних творчих зусиль і сприяє кращому засвоєнню музичного матеріалу.

Резюмуючи вищевикладене, підкреслимо, що формування творчої самостійності в дистанційному процесі, є визначальним і суттєвим, завдяки яким майбутній учитель музики виявляє себе як активний суб'єкт педагогічної та музичної діяльності.

Список використаних джерел

1. Аніщенко Н. В. Особливості діагностування музичного сприйняття майбутніх вчителів мистецтвознавчих предметів : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 184 с.
2. Дубовий З. С. Формування самостійності майбутніх учителів музики у процесі дистанційного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Національний пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 260 с.
3. Малихіна С. В. Формування пізнавальної самостійності студентів у процесі навчання економічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Криворізь. держ. пед. ун-т. Кривий ріг, 2010. 237 с.
4. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. для студентів вищих педагогічних закладів освіти. 2-е вид. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 136 с.